

De tandarts als psycholoog?

Het nieuwe jaar van het NTVT start met een boeiende serie over psychische stoornissen. Een belangrijk onderwerp omdat veel mensen lijden aan een psychische stoornis. Dat betekent dat elke mondzorgverlener ermee te maken heeft. Daarnaast hebben veel psychische stoornissen implicaties voor de zelfzorg in het algemeen, inclusief mondverzorging, en de tandheelkundige behandeling in het bijzonder.

Sommige patiënten met psychische stoornissen worden als 'lastig' ervaren. Nog los van het feit dat het beter is over lastige interacties te spreken dan over lastige patiënten, helpt een grotere kennis van verschillende stoornissen een behandeling beter te laten verlopen. Daarnaast kan het wezenlijk bijdragen aan een goede mondgezondheid voor deze groep patiënten interessant en uitdagend zijn.

INVLOED OP MONDVERZORGING EN TANDHEELKUNDIGE BEHANDELING

Als iemand een psychische stoornis heeft, kan het zijn dat hij obsessief zijn tanden poetst en interdentaal reinigt, of juist zijn mondverzorging verwaarloost. Die verwaarlozing kan voortkomen uit een algehele verminderde aandacht voor zelfzorg, zoals bij een depressieve stoornis, of bijvoorbeeld doordat iemand zich onvoldoende kan concentreren om te zorgen voor een regelmatige en zorgvuldige mondverzorging. Ook een ongezonde leefstijl zoals roken, alcohol- en drugsgebruik of ongezonde voeding kan te maken hebben met een psychische stoornis en kan invloed hebben op de mondgezondheid of het gedrag in de mondzorgpraktijk.

Veel psychische stoornissen hebben overigens niet of nauwelijks invloed op de tandheelkundige behandeling en zullen in veel gevallen niet worden opgemerkt als er niet expliciet naar gevraagd wordt. Tegelijkertijd zijn er ook stoornissen die wel gevolgen hebben voor het gedrag van een patiënt en daarmee op de mondgezondheid en behandeling. Dat kan indirect schadelijke gevolgen hebben, maar ook direct, zoals in het geval van zelfbeschadiging die in de mond of elders op het lichaam voor kan komen. Maar een patiënt kan ook met bijzondere behandelwensen bij de mondzorgverlener komen. Deze patiënt zet de mondzorgverlener onder druk een tandheelkundige behandeling uit te voeren, terwijl de mondzorgverlener daar geen reden toe ziet.

DIAGNOSE EN CLASSIFICATIE

Juist omdat psychische stoornissen van wezenlijk belang zijn voor mondzorgverleners is het noodzakelijk de signalen te herkennen en hiernaar te kunnen vragen bij de medische anamnese. Wees bijvoorbeeld alert bij het gebruik van psychofarmaca. Houd er daarnaast rekening mee dat

niet elke patiënt zich ervan bewust is dat hij een psychische stoornis heeft (en het dus ook nooit heeft laten vaststellen) of zich ervoor schaamt en er daardoor niet over vertelt. Het op een neutrale en uitnodigende manier ter sprake brengen van dit onderwerp kan patiënten helpen er open over te zijn.

Het meest gebruikte classificatiesysteem voor psychische stoornissen is de DSM-5 uit 2013, de 'Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders'. Het wordt gebruikt nadat de diagnose is gesteld via onderzoeken, gestandaardiseerde interviews en aanvullende testen. Hoewel tandartsen zelf geen diagnose voor een psychische stoornis stellen, is het goed te weten wat de kenmerken zijn. Hierdoor kunnen zij erop anticiperen. Ook zorgt kennis voor meer begrip voor het gedrag en soms de verschijning en het uiterlijk van een patiënt.

Daarnaast is kennis over psychische stoornissen handig om bij het vermoeden van een stoornis het lijden met de patiënt te bespreken en als deze een hulpvraag heeft, te adviseren hier onderzoek naar te laten doen. Patiënten kunnen hiervoor naar hun huisarts worden verwezen. Deze heeft dan de regie over het proces.

Er zijn vele psychische stoornissen. Dat maakt het noodzakelijk een selectie te maken voor deze serie. Gekozen is voor veel voorkomende stoornissen of stoornissen met bijzondere implicaties voor de mondgezondheid of voor de tandheelkundige behandeling. Per behandelde stoornis worden de algemene kenmerken beschreven. Daarnaast wordt ingegaan op de specifieke mondzorgaspecten van de stoornis. Elke stoornis wordt geïllustreerd aan de hand van een casus.

We danken alle auteurs voor hun bijdrage aan deze serie en hopen dat de lezer deze waardeert en gebruikt in de dagelijkse praktijk.

Dyonne L.M. Broers,
gastredacteur

